

TYT DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERS NOTLARI

12.SINIF 1. ÜNİTE İSLAM VE BİLİM

DİN VE BİLİM İLİŞKİSİ

Din, kelme anlamı olarak Allah tarafından peygamberlere gönderilen kurallar bütünüdür. Değişmez, kuralları kesindir. Bilim ise deney ve gözlem sonucu elde edilen çalışmalardır. Yanılma payı vardır, değişebilir veya güncellenebilir.

İslam dini insanı her fırsatta düşünmeye teşvik etmiştir. Bir çok ayette “Düşünmezler mi? Ey akıl sahipleri, vb...” diyerek sorgulamalarını istemiştir. “Hiç bilenle bilmeyen bir olur mu?” diyerek ilim elde etmeleri gerektiğini belirtmiştir.

İslam dininin bilime verdiği örnekler;

- ❖ Allahu Teala ilk ayet ile insanları ilime teşvik etmiştir. “Oku yaratan Rabbinin adıyla oku.” (Alak Suresi, 1-5. Ayet)
- ❖ Mekke’den Medine’ye hicretten sonra Allah Resulü sahabenin ilim elde etmesi için Mescid-i Nebi’yi inşa etmiştir. Mescidin yanında ise Suffe adı verilen eğitim görülen odalar yaptırılmıştır. Burada eğitim görenlere ise Ashab-ı suffe denir.
- ❖ Bedir Savaşı’nda ele geçirilen esirlerden okuma- yazma bilen bir kişi okuma-yazma bilmeyen 10 müslümana okuma-yazma öğretmesi karşılığında serbest bırakılmıştır.

İSLAM MEDENİYETİNDE BİLİM VE DÜŞÜNCENİN GELİŞİMİ

İslam medeniyetinde bilim sadece dini ilimlerde değil fenni ilimlerde de gelişmiştir. Müslüman bilim adamları aynı zamanda tıp, matematik, vb... alanlarda çalışmışlardır. Müslümanların bilimde ilerlemeleri tercüme faaliyetleri ile olmuştur.

İSLAM MEDENİYETİNDE ÖNE ÇIKAN EĞİTİM KURUMLARI

- I. Cami-Mescit:** İslam dininde eğitim görülen ilk kurumlar cami ve mescitler olmuştur. Cami ve mescit arasındaki fark ise: camide Cuma namazı kılınırken; mescitte Cuma namazı kılınmaz.
- II. Mektep:** Bugünkü anlamda ilkokul anlamına gelir. İlkokul eğitiminin verildiği kurumlardır.
- III. Medrese:** Bugünkü anlamda üniversite anlamına gelir. En önemli üniversite Abbasiler döneminde vezir Nizamülmülk tarafından Bağdat’ta Nizamülmülk Üniversitesi kurulmuştur. Günümüzde ise Sivas’ta “Çifte Minareli Medrese ve Gök Medrese”, Erzurum’da ise “Çifte Minareli Medrese ve Ykutiye Medresesi” vardır.
- IV. Beytü’l-Hikme- Kütüphane:** “Bilgi Evi” anlamına gelir. İslam bilminin diğer bilim dalları ile etkileşimi beytül hikme sayesinde olmuştur. Çünkü buralarda tercüme faaliyetleri yapılmaktadır. Günümüzdeki en önemli kütüphane İstanbul’da bulunan Süleyman Yazma Eserler Kütüphanesi’dir. Endülüs Emeviler kitaba büyük değer verirdi. 3. Abdurrahman Dönemin’de dünyanın en zengin kütüphaneleri Endülüs’te bulunuyordu. Endülüs Emevileri zamanında Kurtuba’da yetmiş kütüphane bulunmaktaydı.
- V. Rasathane:** “Gözlem evi” anlamına gelir. Gökyüzüneki cisimlerin hareketleri gözlemlenirdi. Gözlemlenen bu hareketler kayıt altına alınırdı. Bu defterlere “Zi’c “ adı veilir. Bugünkü anlamda astronominin yaptığı işi yapmaktadır. Tam teşekküllü olmasa da İslam dünyasında ilk rasathane 828 yılında Bağdat’ta kurulan Şemmâsiye Rasathanesi’dir.
- VI. Şifahane:** Hastahane anlamına gelir. İslam’da ilk hastane 707 yılında Emevi Halifesi Velid b. Abdülmelik tarafından kurulmuştur.

MÜSLÜMANLARIN BİLİM ALANINDA YAPTIĞI ÖNCÜ VE ÖZGÜN ÇALIŞMALAR

1.Tefsir: Kur'an-ı Kerim'in ayetlerinin detaylı bir şekilde anlatılması, ayetlerin iniş nedenlerinin,vb... anlatıldığı bilim dalı. Tefsir yapan kişiye "müfessir" denir. İslam tarihindeki en önemli tefsir kitabı Elmalılı Hamdi Yazır tarafından kaleme alınan "Hak Dini Kur'an Dili" dir.

2.Hadis: Peygamberimizin sözlerini inceleyen bilim dalıdır. Hadis ilmi ile ilgili çalışmalar yapanlara "muhaddis" denir. . İslam tarihindeki en önemli hadis kitabı "Altı kitap anlamına gelen Kütüb-i Sitte" dir.

Kütüb-i Sitte: (Altı Kitap)	Buhari	}	SAHİH
	Müslim		
	Ebu Davud	}	SÜNEN
	Nesai		
	Tirmizi		
	İbnMace		

3.Kelam:İnanç esaslarını ele alan bilim dalıdır. İslam tarihindeki önemli Eş'ari,Cüveyni,vb...

4.Fıkıh: İbadetve sosyal hayatı ele alan bilim dalıdır. Fıkıh ilmi ile ilgili çalışmalar yapanlara "fakih" denir.İslam tarihindeki en önemli fıkıh kitabı İmam Azam Ebu Hanife tarafından kaleme alınan "Fıkhu'l-Ekberé adlı eserdir.

5.Coğrafya: Coğrafya alanında müslüman bilim adamları birçok dalda öncülük yapmışlardır. Evliya Çelebi'nin kaleme aldığı "Seyahatname" adlı eser bunun en güzel örneğidir. Bununla birlikte Piri Reis, Katip Çelebi coğrafya alanında çalışmalar yapmışlardır.

6.Dil: Tercüme faaliyetleri İslam dininde bilimin gelişmesine etkisi büyüktür.Bundan dolayı bir çok bilim adamı farklı diller öğrenme çabası içine girmişlerdir.

7.Tarih: İslam tarihinde peygamberimizin hayatını anlatan kitaplara "siyer", peygamberimizin savaşlarını anlatan kitaplara ise "megazi" kitapları adı verilir. Önemli tarihçiler Ahmet Cevdet Paşa, İbn Haldun,vb...

8.Felsefe: İbn Sina, Farabi,Yunus Emre, Hacı Bektaşî Veli,Gazali önemli filozoflardır.

9.Astronomi: Kur'an-ı Kerim'in gökyüzü ve yıldızlarla ilgili ayetlerinden ilham alan Müslüman âlimler, astronomi alanında birçok çalışma ve buluş gerçekleştirmişlerdir. Ali Kuşçu, Uluğ Bey önemli coğrafyacılarımızdır.

10.Fizik-Kimya: Cabir b. Hayyan,Zekeriya er-Razi önemli bilim adamlarıdır. Bununla birlikte Aziz Sancar kimya alanında yaptığı çalışmalarla Nobel ödülü olarak İslam dünyasının ve ülkemizin yüz akı olmuştur.

11.Matematik: Matematikte kullanılan sıfır sayısı müslüman bilim adamları tarafından kullanılmıştır. Bunun yanısıra logaritma, cebir gibi konularda ilk defa müslüman bilim adamları tarafından kullanılmıştır.

12. Tıp: İbn Sina'nın "El Kanun Fi't-Tıp" adlı eseri hala üniversitelerde ders olarak okutulan bir eserdir. Bunun yanısıra anestezi, kan dolaşımı, İlk kez böbrek taşlarını ilaçla parçalamış ve ameliyatla çıkarmıştır,vb...

Fuat SEZGİN:Günümüzde yaşamış 2018 yaşında vefatetmiş önemli bir Müslüman bilim adamıdır. 27 tane dil bilen Fuat SEZGİN bir çok dalda çalışmalar yapıp, ödüller almıştır.

2.ÜNİTE ANADOLU'DA İSLAM

Türkler İslamiyeti benimseyene kadar bir çok din ile tanışmışlardır. Tanıştıkları bu dinlerin bazılarını benimserken, bazılarını ise sadece tanımak ile yetinmişlerdir. Örneğin;

- ✚ Gök Tanrı inancı:İslamiyete en fazla benzeyen inanç biçimidir. Tek Tanrı inancı hakimdir.
- ✚ Hristiyanlık
- ✚ Yahudilik
- ✚ Maniheizm ve Şamanizm: Türkler sadece tanımakla yetinmişlerdir.

Türklerin İslamiyeti kabul etme nedenleri:

- ✚ İslamiyet ile Gök Tanrı inancı arasındaki ortak ahlak anlayışı.
- ✚ İslamiyet ile Gök Tanrı inancı arasındaki cihad anlayışı.
- ✚ İslamiyet ile Gök Tanrı inancı arasındaki ortak Tek Tanrı inancı.
- ✚ Ribat(askeri yapılar.Askerî eğitim ve hazırlıkların yerini zikir ve dinî eğitim aldı. Ribatlar giderek birer tekke ve zaviyeye dönüşerek derviş, sufi ve eren adı verilen mutasavvıflar için İslam'ı yayma faaliyetlerinin merkezî oldu.),fütüvvet(gençlik),ahilik anlayışı(esnaf kültürü. İslam'ın yoksula, fakire, yolda kalmışa yardım etme, Allah rızasını umarak her türlü iyilikte yardımlaşma, mal ve canla cihat etme ilkeleri ışığında kurdukları ahilik teşkilatlarıyla Anadolu'nun İslamlaşmasına büyük katkı sağladılar.).

MİLLETİMİZİN İSLAM ANLAYIŞININ OLUŞMASINDA ETKİLİ OLAN BAZI ŞAHSİYETLER

EBU HANİFE:	Asıl adı Numan b. Sabit'tir.Kufe'de dünyaya gelmiştir. Fıkıh alanında çalışmalar yapmış çok önemli bir fakihdir. En önemli eseri " Fıkhü'l-Ekber "dir. Hanefilik mezhebinin kurucusudur. Onun görüşleri daha sonra öğrencileri İmam Muhammed ve İmam Ebu Yusuf vasıtasıyla yayılma imkânı bulmuş, eserleride öğrencileri vasıtasıyla günümüze kadar gelmiş.
CAFER ES-SADIK:	Caferilik mezhebinin kurucusudur.Şia tarafından on iki imamdan biri kabul edilir. Yani günahsız olarak görülür.
MATURİDİ:	Asıl adı Ebu Mansur b. Muhammed olan Maturidi,Özbekistan'ın Semerkant şehrinin Maturid mahallesinde doğduğu için Maturidi ismiyle anılır. günümüze intikal eden eserlerden hareket edildiği takdirde Ehl-i sünnet inancının kurucusu olarak Ebu Mansur el-Maturidi olduğunu söylemek gerekir.En önemli eserleri " Kitabu't-Tevhid ve Te'vilât "tır. Maturidilik mezhebinin kurucusudur.
ŞAFİİ:	Asıl adı Numan b.İdris eş-Şafi'dir. Şafilik mezhebinin kurucusudur. En önemli eseri " Risale "dir. İmam Şafiî, İslam kültür tarihinde ilk olarak fıkıh usulü ilminin temellerini atan âlimdir.

EŞ'ARİ:	İmam Eş'ari öncelikle Mutezile mezhebini benimsedi, sonra Hanbelilik mezhebini benimsedi. Ancak bu iki mezhepte de bazı düşüncelerin doğru olmadığını düşündü. Eş'arilik mezhebini kurdu. En önemli eseri " Makalâtü'l-İslamiyyin "dir.
AHMET YESEVİ:	Doğum tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte muhtemelen 1093 yılında bugünkü Kazakistan sınırları içinde yer alan Türkistan'ın Yesi kasabasında doğmuştur. Tasavvufi ekol olan Yeseviliğin kurucusudur. En önemli eseri " Divan-ı Hikmet "tir.
MEVLANA CELALLEDDİN RUMİ:	Mevlana Anadolu'da, düşünceleri en fazla etkili olan ve yüzyıllardır eserleri okunmaya devam eden şair, yazar ve mutasavvıflardandır. Mevleviyye/Mevlevilik tarikatının kurucusudur. Mevlana'nın asıl adı Muhammed, lakabı Celaleddin'dir. Kendisini yüceltmek için "Mevlana", Anadolu'da ömrünü geçirmesinden dolayı "Rumi" adını almıştır. Türbesi bugün Konya'dadır. En önemli eserleri: " Divan-ı Kebir, Mesnevi, Fîhi Mâ fih " gibi eserleri vardır.
AHİ EVRAN:	Ahilik teşkilatının Anadolu'daki kurucularından olan Ahi Evran bu Teşkilatın piri kabul edilen, âlim ve mutasavvıf bir şahsiyettir. Türbesi Kırşehir'dedir.
HACI BEKTAŞ-I VELİ:	Hacı Bektaş-ı Veli, Bektaşiliğin kurucusu olup Horasan erenlerindedir. Asıl adı Muhammed olan Hacı Bektaş, 1247 yılında Nişabur'da doğdu. En önemli eseri " Makalat "tır.
YUNUS EMRE:	Eski Anadolu Türkçesinin oluşumunda çok önemli rol oynayan ilk Türk şairidir.
SARI SALTUK:	Anadolu ve Balkanlar'ın Türkleşip Müslümanlaşmasındaki etkisiyle adı etrafında menkıbeler oluşmuş bir alperendir. Kaynaklarda "mücahit-gazi, gazi-derviş, alperen, mübarek zat, ermiş" gibi sıfatlarla anılan Sarı Saltuk Anadolu ve Rumeli'nin Türkleşip İslamlaşmasında etkin rol oynamıştır.
HACI BAYRAM-I VELİ:	Hacı Bayram-ı Veli toplumun iki kesimi olan zenginler ile fakirler arasında köprü vazifesi görerek sosyal yardımlaşma görevini yerine getiren bir yapıyı hayata geçirmiştir. Ankara'da Kara Medresede müderrislik (profesörlük) yapmıştır.

3. ÜNİTE İSLAM DÜŞÜNCESİ'NDE ORTAYA ÇIKAN TASAVVUFİ YORUMLAR

TASAVVUF

Tasavvuf; sözlükte, saf olmak ve ilk safta bulunmak gibi anlamlara gelir. Tasavvufu benimseyen kimselere sufi denir. Daha sonraki dönemlerde sufiler mutasavvıf olarak da adlandırılmıştır. Terim olarak ise; İslam'ı, kulluğun gerektirdiği şekilde ahlak esasları ve nefis terbiyesi üzerinde yoğunlaşarak yaşama biçimi olarak tanımlanır.

Mutasavvıflar, tasavvufun asli kaynağının Kur'an-ı Kerim, Hz. Peygamber ve sahabenin örnek yaşantısı olduğunu belirtirler. Tasavvufun önem verdiği konular arasında nefis terbiyesi, Allah'ı (c.c.) zikir, dünyaya gereğinden fazla değer vermeme gibi ilkeler öne çıkar.

1.TASAVVUFLA İLGİLİ BAZI KAVRAMLAR

- ❖ **Sufi:** Mutasavvıf, tasavvuf yolunu seçen kişi.
- ❖ **İhlas:** Samimiyet, içtenlik, tutum ve davranışlarınızda sadece Allah'ın rızasını gözetmek, sözün öze uymasındır.
- ❖ **Mâsiva:** Allah'ın (c.c.) zatı dışındaki bütün varlıklar. İnsanı Allah'tan (c.c.) uzaklaştıran her şey.
- ❖ **Fakr:** Dervişlik, salikin hiçbir şeye sahip olmadığını, her şeyin gerçek malik ve sahibinin Allah olduğunu idrak etmesi.
- ❖ **İhsan:** Allah'ı görüyormuşçasına ibadet etmek
- ❖ **Zahid:** Dünyadan yüz çevirip, dinin emirlerine titizlikle riayet eden ve mala mülke değer vermeyen kişi.
- ❖ **İrfan:** Marifet, keşf, ilham, sevgi, manevi ve ruhi tecrübe ile elde edilen bilgidir.
- ❖ **Tezkiye:** Temizlenme. Nefsi manevi kirlerden arındırma, kusurlardan arıtıp temizleme.
- ❖ **Seyr-u Sülûk:** Bir tarikata girme, intisap etme ve o tarikatın gereklerini yerine getirerek manevi bakımdan yol alma.
- ❖ **Zikir:** Anmak, hatırlamak. Allah veya "lailahe illallah" gibi sözleri tekrarlamaktır.
- ❖ **Marifet:** Bilgi. Varlıkların hakikatini ve ilahi sırları tefekkür ve ilham yoluyla kavrama, gerçeği bilme.
- ❖ **Halvet:** Uzlet, inziva, yalnızlık, tek başına yaşamak topluma karışmamak.
- ❖ **Züht:** Ahirete yönelmek için dünyadan el etek çekmek. Gönülde mal mülk sevgisine yer vermemek.

2.TASAVVUFİ DÜŞÜNCENİN ORTAYA ÇIKIŞ NEDENLERİ

1. Peygamberimizin vefatından sonra fetih hareketleri ile zenginleşen insanlar lükse ve gösterişe düştü. Bu durumun fark edilmesi, peygamberimizin sade hayatını örnek almak için, tasavvufun ortaya çıkması,
2. Yunan, Bizans, Hint ve İran kültürüne ait eserlerin Arapça'ya çevrilmesi de İslam toplumunda değişik alışkanlıkları, anlayışları, adetleri,
3. Tasavvufta nefis terbiyesi, Allah'ı zikir, dünyaya gereğinden fazla değer vermeme gibi ilkeler öne çıkar. Kur'an'da nefsi arındırmayı öğütleyen birçok ayet vardır. Bu ayetleri örnek alan sufiler tasavvufun ortaya çıkmasına neden oldu.

3.TASAVVUFİ DÜŞÜNCENİN DÖNEMLERİ

Tasavvuf tarihi kitaplarında tasavvufi düşünce genel olarak üç dönemde incelenmiştir. Bu dönemler özelliklerinden dolayı şu şekilde isimlendirilmiştir;

- ❖ **ZÜHT DÖNEMİ:**Hz. Peygamber, sahabe ve onlardan sonra gelenleri içine alan, tasavvuf kavramının ortaya çıktığı hicri 2. asra kadar olan dönemi kapsar. Tasavvufta züht, "ahirete yönelmek, dünyaya dalmamak, elde mevcut bulunsa bile gönülde mal ve mülk sevgisine yer vermemek" gibi anlamlara gelir demektir. Züht, dünyayı terk edip çalışmayı bırakmak değil, lezzet verici şeyleri azaltmak, onlara dalmamak olarak yorumlanır. Diğer bir ifadeyle ahireti unutup dünyaya esir olmamak şeklinde ifade edilmiştir.

- ❖ **TASAVVUF DÖNEMİ:** Tasavvuf tarihçileri, sufi ve tasavvuf kavramlarının kullanılmaya ve ilk sufi adlarının duyulmaya başlandığı bu döneme "Tasavvuf Dönemi" adını vermektedirler. Hicri 2. asrın sonundan, tarikatların kurumsallaştığı döneme kadar olan yaklaşık dört asırlık zaman dilimini kapsar. Bu dönem aynı zamanda tasavvuf düşüncesinin bir ilim olarak ortaya çıktığı ve klasik eserlerin yazılmaya başlandığı dönemdir. Hicri 3. ve 4. yüzyıllarda ise Zünnun-i Mısri, Beyazıd-ı Bestami gibi meşhur sufilerin öncülüğünde tasavvufi düşünce ve uygulama kendine özgü terim, yöntem ve teorisiyle bir sistem haline gelmiştir.
- ❖ **TARİKAT DÖNEMİ:** Hicri 6. asırdan itibaren tarikatların kurumsallaştığı ve sosyal hayatın bir parçası haline geldiği dönemdir. Bu dönem, İbn Arabi, Mevlana gibi büyük temsilcilerin yetiştiği şiir ve edebiyatta tasavvufla ilgili önemli eserlerin verildiği dönemdir. Bu dönemde ortaya konan eserlerin ve kurumsal bir kimlik kazanan tarikatların bazıları etkisini günümüzde de devam ettirmektedir. Gazâlî'nin etkisiyle daha da yaygınlaşan tasavvuf düşüncesi, 12. ve 13. asırlarda Abdulkadir Geylani, Ahmet Yesevi, Ahmet Rifai ve Bahauddin Nakşibend gibi meşhur mutasavvıflar tarafından tarikat yapılarına dönüştürülmüştür.

4. TASAVVUFİ DÜŞÜNCENİN AHLAKİ BOYUTLARI

Mutasavvıflara göre tasavvufun gayesi; Hakkın rızasını kazanmak için, nefsi temizlemek ve güzel ahlak sahibi olmaya çalışmaktır. Kısaca tasavvuf, Allah ve Resulü'nün ahlakıyla ahlaklanmaktır. Sufiler, tasavvufi hayatta ibadet, zikir gibi faaliyetler kadar ahlaki faaliyet ve faziletlerin de önemli bir yeri olduğunu belirtmişlerdir.

NOT: Bazı mutasavvıflar, tasavvufun konusunu "tahalluk ve tahakkuk" olarak özetlemişlerdir. Tahalluk, tasavvufun eğitim boyutu olup İslam ahlakını öğretmektir. Tahakkuk ise ahlak ve takva ile yükselişe eren sufünün Hakk'ı zat, sıfat ve fiilleriyle tanımaya başlamasıdır.

İslam dininde önemli bir yere sahip olan ahlak, tasavvufi düşüncenin de temelini oluşturur. Çünkü tasavvufi düşüncede insanın manevi açıdan, yücelmesi ahlaki değerlere sahip olmakla gerçekleşir. İnsanları ve tüm canlıları sevmek gibi pek çok ahlaki özellikler ile insanı olgunlaştırmak ve onu kin, nefret ve kötülüklerden uzaklaştırmaktadır. Tasavvuf da insanların bu yönlerinin gelişmesine ve ahlaki bireyler olarak yetişmelerine katkı sağlamaktadır.

NOT: Tasavvufi düşüncede insan nefsinin tamamlaması gereken ahlaki aşamalar:

- ❖ **1- Nefs-i Emmare:** Kötülüğü emreden ve bundan zevk alan nefistir.
- ❖ **2- Nefs-i Levvame:** Kötülükten pişman olup af dileyen nefistir
- ❖ **3- Nefs-i Mülhime:** Allah'tan ilham alan nefistir.
- ❖ **4- Nefs-i Mutmainne:** Tatmin olmuş nefistir.
- ❖ **5- Nefs-i Radiyye:** Allah'tan razı olmuş nefistir.
- ❖ **6- Nefs-i Mardiyye:** Allah'ın razı olduğu nefistir.
- ❖ **7- Nefs-i Kâmile:** Seçkin, saf, temiz nefistir

5. KÜLTÜRÜMÜZDE ETKİN OLAN TASAVVUFİ YORUMLAR

YESEVİLİK

Yesevilik, Hoca Ahmet Yesevi'nin görüş ve düşünceleri çerçevesinde oluşmuş tasavvufi bir akımdır. Hayatında Hz. Peygamber sevgisinin çok önemli bir yeri olan Ahmet, bu sevgi ve bağlılığı, tüm hayatı boyunca hem kendisi yaşamış hem de öğrencilerine aktarmıştır. Hoca Ahmet Yesevi, Pir-i Türkistan olarak anılmış ve Yesi'de vefat etmiştir. Ahmet Yesevi, Türkler arasında İslam'ın yayılmasında önemli rol oynamıştır. Onun yetiştirdiği öğrenciler, Türk illerine dağılarak insanlara İslam'ı anlatmışlardır.

- ❖ **Yesevilikte yer alan temel ilkeler**
- ❖ Kur'an ve sünnete uygun yaşamak
- ❖ Dünya malına ve zevklerine önem vermemek
- ❖ Devamlı abdestli gezmek
- ❖ Züht ve takvaya önem vermek
- ❖ Allah'ı (c.c.) çokca zikretmek

KADRİLİK

Kadirilik, Abdülkadir Geylani'nin görüş ve düşünceleri çerçevesinde oluşup yaygınlaşmış tasavvufi akımdır. Abdülkadir Geylani'nin Önemli Eserleri: Fütûhu'l-Gayb, El-Fethu'r-Rabbanî, Günyetü't-Tâlibîn Kadiriliği ilk defa Anadolu'ya getiren, Hacı Bayram Veli'nin damadı Eşrefoğlu Rumi'dir. Müzekki'n-Nüfus adlı eseri ve şiirleriyle Anadolu tasavvuf çevrelerinde pek sevilen Eşrefoğlu, tarikatta "Pir-i Sani" diye anılır.

- ❖ **Kadrilikte yer alan temel ilkeler**
- ❖ Dilini yemine alıştırmamak
- ❖ Başkalarına yük olmamak
- ❖ Hoşgörü ve tevazu sahibi olmak
- ❖ Sürekli Allah'ı (c.c.) zikretmek
- ❖ Gündüzleri oruç tutup gecelri az uyumak
- ❖ İnsanların sahip olduğu şeylere tamah etmemek

RIFAILİK

Rifailik Ahmet Rifai tarafından kurulmuştur. Âlim, fakih ve müfessir bir sufi olan Ahmet Rifai'nin tasavvuf ve tarikat anlayışı, Kur'an ve sünnete dayanır. Rifailik'te de tarikata giriş, belirli kurallara bağlı olarak gerçekleşir. Rifailer, Allah'a (c.c.) ulaşmanın, nefsin tezkiyesiyle mümkün olabileceğini kabul ederler. Bunun için dokuz aşamadan oluşan bir eğitim ve zikir programı uyguladılar. Her bir merhaleye kendisine ait olan zikirle geçilir. Rifailere göre tasavvuf, baştan sona edepten ibarettir ve bütün edepler Hz. Peygamberin sünnetine tabi olarak elde edilir.

- ❖ **Rifailikte yer alan temel ilkeler**
- ❖ Ahlakı güzelleştirme
- ❖ Zikir
- ❖ Halvet
- ❖ Riyazat ve mücahede

MEVLEVİLİK

Mevlevilik, Mevlana Celaleddin Rumi'nin görüşleri çerçevesinde oluşan tasavvufi akımdır. Mevlana, 1207 yılında Horasan'ın Belh şehrinde doğmuş, ilk eğitimini âlim bir zat olan babası Bahauddin Veled'den almıştır. Tefsir, hadis, fıkıh gibi İslami ilimlerde kendini yetiştirmiş, Arapça ve Farsçayı iyi derecede öğrenmiştir. Döneminin edebiyat dili Farsça olduğu için eserlerini Farsça kaleme almıştır. "Divan-ı Kebir, Mesnevi, Fîhi Mâ fih" başlıca eserleridir. Mevlana'nın tasavvufi görüşleri oğlu Sultan Veled tarafından sistemli hâle getirilmiştir. Mevlana düşüncesinin temeli insan sevgisine dayanır. Mevlana, görüşü, düşüncesi, inancı ne olursa olsun herkese sevgiyle yaklaşılması gerektiğini savunur.

Mevlevilikte şiir, musiki ve semâ ayininin önemli bir yeri vardır. Mevlevi dervişleri ney, kudüm gibi müzik aletleri eşliğinde, özel giysiler içerisinde ve kendi çevrelerinde ahenk içerisinde dönerek sema yaparlar. Mevlevilere göre semanın anlamı; "musiki nağmelerini dinlemek, dinlerken vecde gelip harekette bulunmak, kendinden geçmek, dönmektir.

- ❖ **Mevlevilikte yer alan temel ilkeler**
- ❖ Alçak gönüllü olmak
- ❖ Dinî esasları iyi bilmek
- ❖ Dindar olmak
- ❖ Maddi ve manevi temizliğe önem vermek
- ❖ Kalbini her zaman temiz tutmak
- ❖ Akli iyi kullanıp hikmet sahibi olmak

NAKŞİBENDİLİK

Nakşibendilik, Muhammed Bahauddin Nakşibend'in görüşleri çerçevesinde oluşmuş tasavvufi düşünce akımıdır. Muhammed Bahauddin Nakşibend, 1318 yılında Buhara yakınlarındaki Kasr-ı Arifan köyünde dünyaya gelmiştir. Muhammed Bahauddin Nakşibend de tasavvuf alanında eğitim almıştır. Nakşibendilik; Anadolu, Türkistan ve Hindistan başta olmak üzere geniş bir coğrafyada taraftar bulmuş, pek çok insan tarafından benimsenmiştir.

Tanzimat yıllarında oluşan Halidiyye kolu günümüzde Nakşibendiliğin Türkiye'deki yaygın koludur. Nakşibendilikte Allah'ı (c.c.) çok zikreden kişinin, onun sevgisini kalbine yerleştireceğine ve bunun da kişiyi kötülüklerden koruyacağına inanılır. Nakşibendiliğe göre zikrin gizlice, kalpten yapılması esastır. Nakşibendilik, Anadolu ve Rumelide en çok tekkesi bulunan tarikatlardan biridir. Bu tarikatta dinin emirlerine uymaya, sohbete, nefsin kötü isteklerinden arınmaya ve taşkın hareketlerde bulunmamaya büyük önem verilir. Toplu halde yapılan zikre Hatm-i Hâcegân adı verilir.

- ❖ **Nakşibendilikte yer alan temel ilkeleri**
- ❖ Zikirlerin sayısına dikkat etmek
- ❖ Her nefeste uyanık ve şuurlu olmak
- ❖ Gönlüne sahip olmak
- ❖ Zamanın kıymetini bilmek

ALEVİLİK-BEKTAŞİLİK

Alevilik kavramı sözlükte; Ali'ye mensup, Ali'ye ait, Ali taraftarı gibi anlamlara gelmektedir. İslam kültürüne ait bir kavram olarak ise Alevilik; Hz. Muhammed'in (s.a.v.) vefatından sonra Hz. Ali'nin (r.a.) halife olması gerektiğini savunan, onu sahabilerin en üstünü olarak kabul eden anlayıştır. Bektaşilik ise Hacı Bektaş-ı Veli'nin görüş ve düşünceleri çerçevesinde oluşan tasavvufi bir yorumdur.

ALEVİLİK-BEKTAŞİLİKTEKİ TEMEL KAVRAM VE ERKÂNLAR

- ❖ **Cem:** Sözlükte bir araya gelmek, toplanmak gibi anlamlara gelir. Cem, Alevi-Bektaşî geleneğinde en önemli ayindir.
- ❖ **Cemevi :** Ayin-i cem erkânının yapıldığı; yol, adap ve erkânın öğrenildiği ve gösterildiği yerdir.
- ❖ **Gülbank:** Alevilik-Bektaşî kültüründe dua, gülbank olarak adlandırılır. Gülbank; Allah'a (c.c.) sığınma, ondan af dileme, dua edip ona yakarma amacıyla okunur.
- ❖ **Musahiplik:** Sözlükte "kardeş tutmak, kardeş edinmek" anlamlarına gelen musahiplik Alevilik-Bektaşilikte evli olan iki kişinin aileleriyle birlikte, kurban keserek hayat boyu yol kardeşi olmaya Hakkın ve halkın huzurunda ikrar verip kardeş olmasıdır. Alevi Bektaşilikte musahiplik, Hz. Peygamberin Medine'ye hicretinden sonra, hicret eden muhacirlerle onlara yuvalarını açan Ensar arasında yaptığı kardeşlik (muahat) uygulamasına dayandırılır.
- ❖ **Razılık ve Kul Hakkının Sorulması:** Alevilik-Bektaşilikte, üzerinde kul hakkı olan kişilerin ceme katılması uygun görülmez. Bundan dolayı cemin başındaki dede orada bulunanlara dönerek

şöyle uyarır:“Canlar! Yolumuz rıza yoludur. Biz sizi, sizden alıp Hakk’a teslim edeceğiz, özünüzdeki Hakk’la dâr ve didar olacaksınız.”

- ❖ **Hızır ve Muharrem Orucu:**Alevilik-Bektaşilikte önemli bir yere sahip olan hızır orucu genellikle şubat ayının 13, 14, 15. günlerinde tutulur. Bazı yörelerde ise beş veya yedi gün olarak tutulur. Hz. Ali ve Hz.Fatıma'nın (r.a.) tuttuğu rivayet edilen bu oruç, Alevi-Bektaşî geleneğinde önemli bir yer tutar. Alevilik-Bektaşilik geleneğinde Muharrem ayına büyük önem verilir. Bu ay içinde Aşure gününün olduğu aydır. Alevilik-Bektaşilikte bu ay boyunca Hz. Peygamber ve Ehl-i beytine salavat getirilir. Başta Kerbela'da şehit olan Hz. Hüseyin ve Ehl-i beyt için mersiye ve dualar okunur.Alevi-Bektaşiler, Muharrem ayında kimi yerlerde 10, kimi yerlerde de 12 gün oruç tutarlar. Kerbela'da şehit edilen Hz. Hüseyin (c.c.) ve Ehl-i Beytin anısına tutulan oruç aslında bir yastır.Bundan dolayı Muharrem orucunun diğer bir adı da Yas-ı Matemdir. Bu dönemde;
- ❖ Su içilmez(Ancak hoşaf, ayran vb. sulu gıdalar alınabilir), tıraş olunmaz, çamaşır yıkanmaz, hayvan ve ağaç kesilmez.
- ❖ Et, soğan, sarımsak, yumurta yenilmez.
- ❖ Aynaya bakılmaz, süslenilmez.
- ❖ Düğün, oyun ve çeşitli eğlenceler yapılmaz.

ÂYİN-İ CEM TÜRLERİ

1.DARDAN İNDİRME CEMİ: Vefat eden bir kişinin ardından yedisi veya kırkında kurban kesilip lokma dağıtılır. Borcu varsa ödenir, alacağı varsa alınarak yakınına teslim edilir. Sağlığında gücendiği kimseler varsa onların razılığı alınır.

2.DÜŞKÜNLÜKTEN KALDIRMA CEMİ:İşlediği bir suç nedeniyle yol düşkününü ilan edildikten sonra tövbe ederek üzerindeki kul hakkını iade eden kişiler için yapılan cemdir.

3.ABDAL MUSA CEMİ:Yılın ilk cemi, Abdal Musa adına, dargın olan kimselerin barıştırılması, insanlar arasında birliğin sağlanması amacıyla yapılır. Buna göre herhangi bir ocak veya cem evine bağlı olan kimseler bir araya gelip kurban keserler.

CEMDE ON İKİ HİZMET

- ❖ **1. Mürşit (Dede):** Alevilik-Bektaşilikte,görev itibariyle Hz. Muhammed, Hz. Ali ve Hacı Bektaş Veli'yi temsil eder. Cem erkânının başkanlığını yapar. Cenaze, musahiplik, nikâh, ad koyma ve sünnet törenlerini yönetir.
- ❖ **2. Rehber:** Yola girmek isteyenleri hazırlar, yol gösterir. Mürşidin en yakın yardımcısıdır.
- ❖ **3. Gözcü:** Rehberin yardımcısıdır. Cemin sessiz ve sakinlik içinde geçmesini sağlar. Cemin bekçisidir.
- ❖ **4. Zakir (Âşık):** Cemde tevhit, düvazde imam, mersiye, semah, nevrüziye söyler.
- ❖ **5. Meydancı:** Cemevinde semahserleri kaldırır. Postları yerine dizer.
- ❖ **6. Çerağcı (Delilci):** Cemevinde bulunan aydınlatma araçlarını yakar. Buhurdanlıkları ve mumları hazırlar.
- ❖ **7. Niyazcı:** Kurbanları tekbir getirerek keser. Gelen lokmaları alır ve lokmaların dağıtımını sağlar.
- ❖ **8. İbrikçi:** Cemde mürşidin ve cem erenlerinin abdest almalarını sağlar.
- ❖ **9. Süpürgeci (Ferras):** Cemevinin temizliği ile meşgul olur.
- ❖ **10. Kapıcı:** Ceme gelen erenlerin evlerinin güvenliğini sağlar.
- ❖ **11. Peyikçi:** Cem olacağını tüm canlara duyurur.
- ❖ **12. Sakacı:** Cemevinde şerbet, saka suyu gibi şeylerin dağıtımını sağlar.

4. ÜNİTE: GÜNCEL DİNİ MESELELER

Dini Meselelerin Çözümünde Temel İlke ve Yöntemler

Gelişen ve değişen dünyada birçok sahada, geçmişte karşılaşılmayan ve hükmüne Kur'an ve sünnette doğrudan rastlanamayan birtakım meseleler ortaya çıkmaktadır. Bu meselelerin çözümlenmesi, Müslümanların dinlerine uygun yaşayabilmeleri için büyük önem taşımaktadır ve bu çözümler içtihat yoluyla sağlanmaktadır.

İctihad: Kur'an, sünnet ve icma ile hükmü açıkça ortaya konulmamış, dinî bir meselenin hükmüne ulaşmak için müctehidin elinden gelen çabayı sarf etmesidir.

Müctehid: Kur'an ve sünnet gibi delillerden dinî hükümler ortaya koyabilme bilgi ve becerisine sahip olan yani "ictihad" edebilen kişi.

Dinî hükümlerin başlıca kaynakları Kur'an ve sünnettir. Bir müctehid dini bir meseleyi çözüme kavuşturmaya çalışırken öncelikle Kur'an'a bakar. Cevabı orada bulursa onunla amel eder. Aradığı hükmün cevabı Kur'an'da yeteri kadar açık değilse o zaman sünnete bakar. Her iki kaynaktan da konuyla ilgili hüküm bulamazsa **icma**ya başvurur. **İcma** müctehidlerin bir meselenin dinî hükmü üzerinde görüş birliğine varmalarıdır.

İslam dinine göre insanın dünya ve ahiret mutluluğu için koruması gereken **beş esas** vardır. Bunlara **zarûrât-ı diniyye** denir. Müctehidin vereceği fetva bunlara uygun olmalıdır.

Dinin korunması tebliğle, dinin emirlerini yaşamakla, öğrenmek ve öğretmekle olur.

Hayatın korunması sadece başkalarının canını değil kişinin kendisine emanet olarak verilen bedenini de koruması demektir

Aklın korunması akli zayıflatan ve işlevsiz hale getiren zararlı alışkanlıklardan uzak durmaktır.

Neslin korunması meşru yollarla insan neslinin devamının sağlanmasıdır.

Malın korunması: İslam, başkasının malına yönelik saldırıları ve haksız yollardan kazanç elde etmeyi yasaklamıştır.

Dinî emir ve yasaklara muhatap olan kişinin söz, fiil ve davranışlarına **Ef'âl-i Mükellefin** denir:

Farz: Yapılması kesin olarak gerekli davranışlardır. Yapılırsa sevap, yapılmazsa günah, inkârı ise küfre sebep olur.

Vacip: Farz seviyesinde olmayan fakat sünnetten daha kuvvetli olan dinî hükümler.

Sünnet: Hz. Peygamber'in sözleri, davranışları ve sahabelerinin yapmış olduğu olumlu davranışları onaylaması.

Mübah: Mükellefin yapıp yapmamakta özgür bırakıldığı davranışlardır. (Caiz)

Mekruh: Yapılması dinen hoş karşılanmayan fakat kesin ve açık delillerle de yasaklanmayan davranışlardır.

Haram: Dinen sorumluluk çağında ulaşmış olan herkese, Allah'ın yapılmasını kesin olarak yasakladığı söz ve davranış.

Günümüzde ortaya çıkan meselelerin çözümünde;

☑ Neslin korunması ve Allah'ın koyduğu dengeyi korumak ana gaye olmalıdır.

☑ Çözüm önerileri fitratı (yaratılıştaki var olan dengeyi) bozmamalıdır.

☑ Temel ahlaki değerleri ihlal etmemelidir.

☑ İnsan onur ve haysiyetini zedelememelidir.

☑ Güncel meselelerin dinî hükmünü açıklamak durumunda olan İslam bilginlerinin her konuda yeterli bilgi sahibi olamayacağı göz önünde bulundurulmalıdır.

☑ Bireysel fetvalardan ziyade farklı uzmanlık alanlarına sahip âlimlerin kararlarını merkeze almak gerekmektedir.

İktisadi Hayatla İlgili Meseleler

• İslam, helal ve meşru yollardan kazanca önem verir. Temelinde emek olmayan mülkiyeti, hibe, hediye ve miras gibi durumlar dışında meşru saymaz.

- İslam'da hırsızlık, gasp, yağma, faiz, kumar, karaborsacılık gibi yollarla mülk edinmek yasaklanmıştır; başkasının mülküne zarar vermek de suç olarak görülmüştür.
- İslam'a göre insanlar mal ve çocuklarla uğraşırken kulluk görevlerini terk etmemelidirler.
- Dinimizde fakirliğin bir istismar aracı olarak kullanılmasını yasaklamıştır. Peygamber Efendimiz "Sizden birinizin sırtında odun küfesi taşınması dilenmesinden hayırlıdır." buyurmuştur.
- İslam dini, zengini daha zengin, fakiri daha da fakir yapan ve mal elde etme hırsıyla güçlünün zayıfı ezmesine neden olan bir sisteme karşılık sosyal adaleti esas alır. Zenginlere paylaşmayı, yoksulu görüp gözetmeyi, helal kazanç elde etmeyi ve kazancı helal yolda harcamayı; fakirlere de rızkı temin etmek için çalışmayı emretmiştir.

İslam'da İşçi ve İşveren Hakları

• İşçi ve işverenin birbirlerine karşı birtakım hakları, görev ve sorumlulukları vardır. **İşveren;** İşçisinin beden ve ruh sağlığını önemsemeli, güvenli bir iş ortamı hazırlamalı, işçinin hakkını geciktirmeden vermelidir. İşçinin dinine, rengine, ırkına vb. değil yeteneklerine ve liyakatine önem vermelidir.

İşçi; işini ciddiyetle ve özenle yerine getirmeli, sorumlu olduğu iş alanını kendine emanet olarak görmeli ve korumalı, kendine verilen sorumlulukları yerine getirmelidir.

• Toplumların ekonomik olarak kalkınması ve güçlenmesi noktasında iş ahlakı, dürüst çalışmak ve düzgün iş yapmak çok önemlidir. Tüm bunların yanında işçi sağlığı ve güvenliği de dikkat edilmesi gereken konular arasındadır. Bunlar gözetildiğinde toplumda barış ve huzur ortamı oluşur.

İslam'a göre kişi;

1. Maddi ihtiyaçlarını sağlayacak bir iş sahibi olmalıdır.
2. İmkânı varsa hayır faaliyetlerine kazancından pay ayırmalıdır.
3. İşini dürüstçe ve en güzel şekilde yapmalı, hem kazancıyla hem de ürettiği mal ve hizmetle toplum refahına katkıda bulunmalıdır.
4. Mesleki bilgi ve ehliyete sahip olmalıdır.
5. Haramdan korunmak ve helal kazanç sağlamak için gerekli dinî ve ahlaki bilgileri öğrenmelidir.

Gıda Maddeleri İle İlgili Meseleler

Dinimizde bazı yiyecekler çeşitli nedenlerden dolayı haram kılınmıştır. Yiyecekler konusundaki yasaklar en başta insanın beden ve ruh sağlığının korunmasını amaçlamaktadır. Beden ve ruh sağlığına zararlı olduğu sabit olan maddelerin yenilip içilmesi dinen yasaklanmıştır. Bundan dolayı zehirli ve uyuşturucu maddeler, sarhoşluk veren katı, sıvı ve uçucular insan sağlığı açısından tehlike arz etmesi nedeniyle dinen haram kabul edilmiştir.

Haram Kılınan Hayvansal Gıdalar:

- Domuz eti
- Ölmüş hayvan eti
- Akıtılmış kan
- Allah'tan başkası adına kesilen kurban
- Azı dişi olan yırtıcı hayvanlar
- Avını pençesiyle parçalayan kuşlar

Haram Kılınan Bitkisel Gıdalar

- Alkollü İçkiler
- Uyuşturucular
- Zehirli maddeler
- Keyif verici maddeler

Helal ve Haramlarda Temel Ölçütler

- Bu konuda verilen hükümler Kur'an, sünnet ve icmaya aykırı olamaz.
- İyi niyet haramı helal yapmaz.
- Haramı helalleştirmek için hile yapmak haramdır.
- Şüpheli şeylerden sakınmak gerekir.
- Miktarın azlığı ve çokluğu haram hükmünü değiştirmez.
- İsrraftan sakınmak gereklidir.
- Eti yenen hayvanların beslenme usullerine dikkat edilmelidir.
- Harama yaklaştıran şeylerin de haram olduğu unutulmamalıdır.

Bağımlılıkla İlgili Meseleler

- İnsan akıllı ve irade sahibi bir varlık olduğu için Allah katında sorumludur.
- İnsan aklı sayesinde nefsinin isteklerini dizginleyebilir, dini hükümleri anlayabilir.
- Bağımlılık yapan maddeler ise insanın aklını sağlıklı bir şekilde kullanmasını engeller.
- Bu durum kişinin hem kendisine hem ailesine hem nesline dolayısıyla topluma zarar verir.
- Bağımlı kişilerin iş verimliliği de düşeceği için bu durum ülke ekonomisini zarar uğratar.
- Bağımlılık yapan maddelerin tedarik ve tedavisi için harcanan para da aile ekonomisini olumsuz etkiler.

Sağlık ve Tıpla İlgili Meseleler

Dinimiz hastalıklara karşı tedbir alıp çareler aramak tavsiye etmiştir. İyileştirilemeyen hastalıklara karşı da sabır göstermek gerektiği vurgulanmıştır.

Otopsi

Otopsi, ceset üzerinde yapılan inceleme, tanı ve teşhis koyma amaçlı tıbbi bir incelemedir. Bu sayede ölüm sebebi anlaşılabilir, bulaşıcı hastalıklarla mücadele edilebilmektedir. Otopsi değil intikam amaçlı ölüye yapılan saldırı yasaklanmıştır. Gereklik halinde ve zaruret ölçüsünde otopsi yapmak caizdir.

Ötenazi

Ötenazi, tıbben tedavisi olmayan ve sürekli acı veren bir hastalığa yakalanmış kimsenin hayatına kendisinin veya hukuki temsilcisinin izniyle son verilmesidir. Bugün ülkemizde yasak olan bu uygulamanın dinen haram ve hatta cinayet olduğu konusunda İslam âlimleri hemfikirdir. İslam âlimlerinin çoğuna göre, hastanın veya kanuni temsilcisinin izni ile bitkisel hayattaki kimse tıbben ölü sayılmayacağı için bu kimsenin aldığı tedaviyi durdurmak ötenazi kapsamında değerlendirilmektedir. Beyin ölümü gerçekleşmiş kimse ise artık ölüdür ve kendisinden yaşam destek ünitesinin çekilmesi ötenazi olarak değerlendirilmez.

Organ Nakli

İslam, ölüye önem vermekle birlikte hayata ve insana daha çok önem vermiş, hayatı korumayı beş temel esastan biri saymıştır. Bu nedenle günümüz İslam bilginleri ve fetva kuruluşları, tedavi maksatlı organ naklinin bazı şartlarla caiz olduğunu açıklamışlardır. Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu, Suudi Arabistan'da bulunan Büyük Âlimler Kurulu, İslam Konferansı Örgütüne bağlı İslam Fıkıh Akademisinin kararı ve 1990 yılındaki altıncı dönem toplantılarına göre organ nakli konusunda ulaşılan bazı sonuçlar şöyledir:

1. Organ naklinin zaruret olması ve naklin olumlu sonuç vereceği konusunda güçlü kanaatin olması durumunda, organ nakli caizdir.
2. Dinin aranan şartların gerçekleşmiş ve organı alınacak kimsenin kendisinin veya kanuni temsilcisinin izninin olması hâlinde organ nakli caizdir.
3. Kalp gibi hayatın kendisine bağlı bulunduğu tek organların canlı bir insandan bir başkasına nakli haramdır.
4. Canlı bir insandan, temel bir hayati fonksiyonunu devre dışı bırakan organ nakli haramdır.

5. Açıklanan durumlarda organ naklinin ittifakla caiz görülmesi, organın satım konusu yapılmaması şartına bağlıdır.

Kan Bağışı

Tıbbi bir zaruret olan kan nakli dinen sakıncalı olmayan bir uygulamadır. Kişı başkası için kan bağışında bulunabileceği gibi kendi tedavisi için de kan aldirabilir.

Haram Maddelerle Tedavi

İslam bilginleri, uzman ve dinine bağlı bir doktorun hayati tehlike arz eden bir hastalığın şifasının ancak bu maddeler olduğunu ve başka seçeneğin olmadığını bildirmesi halinde kullanımını caiz görmüşlerdir.

İntihar

Hayat, Allah'ın kullarına bahşettiği, korunmasını emrettiği bir emanettir. İnsana bahşedilen her nimet gibi en önemli emanet olan canın, Allah'ın takdiri dışında insanın kendi müdahalesi ile sonlandırılması yasaklanmıştır. Cana yönelik her türlü saldırı dinen büyük bir günahdır.

www.dindersi.com

12.SINIF 5.ÜNİTE HİNT ve ÇİN DİNLERİ

DİN

Allah tarafından, peygamberlere vahiy yoluyla bildirilen, amacı iki dünyada da mutluluk olan kurallar bütünüdür. Dinler ikiye ayrılır:

1. HİNDUİZM

- ❖ Hinduizm, Hint yarımadasında yaşayan halkın çoğunluğunun dinî inançlarını ve geleneklerini ifade etmek üzere kullanılan bir kavramdır.
- ❖ Hindular, dinlerini “**Sanatana Dharma**” (ezelî-ebedî din) veya sadece “**Dharma**” olarak adlandırmaktadır.
- ❖ **Hinduizm dünyanın yaşayan en eski dinidir** ve herhangi bireysel bir kurucuya dayandırılmamıştır.
- ❖ Hinduizm’deki **Tanrılar**:
Brahma(yaratıcı tanrı)
Vişnu (koruyucu tanrı)
Şiva(yok edici tanrı)
- ❖ Hinduizm dininde tanrılar genelde dişi olarak tasvir edilir.
- ❖ Hinduizm’in **dinsel metinlerinin** başında Sanskritçe yazılmış “**Vedalar**” gelmektedir. Veda, kelime olarak “ilahi bilgi” anlamındadır.
- ❖ Hinduizm’in en belirgin özelliklerinden biri **kast sistemidir**.(kişiler arası sınıf farklılıkları vardır.)Bu kast sistemi şöyledir:
1)**Brahmanlar (rahipler)**

2. BUDİZM

- ❖ Budizm, MÖ 6. yüzyılda Kuzey Hindistan’da Himalayalar’ın eteklerindeki bir krallıkta dünyaya gelen ve gerçeği olduğu gibi gördüğü için kendisine aydınlanmış, uyanmış anlamında “**Buda**” adı verilen Siddharta Gautama Sakyamuni’nin öğretilerine dayalı olarak gelişen bir dinsel gelenektir.
- ❖ Hindu dinsel geleneği içerisinde ortaya çıkmasına rağmen **Hinduizm’in çok tanrıcılığına, Brahmanlar denilen din adamlarının otoritelerine, kast sistemine ve karma doktrinine (öğretisine)** tepki olarak gelişmiştir.
- ❖ **Tanrı**:Buda
- ❖ **Kutsal Kitap**:Buda’nın hayatı ve geliştirdiği öğretisi, yaklaşık dört asır, mensuplarınca sözlü olarak nesilden nesile nakledildikten sonra MÖ 1. ile MS 1. yüzyılları arasında Pali dilinde yazıya geçirilerek **Tripitaka (Üç Cevher)** adı altında bir araya toplanmıştır.
- ❖ Nirvanaya ulaşmaları için ise “**sekiz dilimli yolu**” takip etmeleri gerekir.

2)Kşatriyalar (hükümdar sülalesi ve savaşılar) 3)Vaisyalar (tüccar, esnaf ve çiftçi) 4)Sudralar (işçiler)

NOT: Ayrıca kast dışı kabul edilen gruplar da vardır. Bunlar, paryalardır (dokunulmazlar). Paryalar insan dahi kabul edilmezler, onlardan mikroptan kaçır gibi kaçılır ve onlara yaklaşan kimse pis ve düşük sayılırlar.

- ❖ Hinduizm'de önemli inanç konularından biri de **tenasüh (ruh göçüdür)**. Tenasüh, ruh göçü, **reenkarnasyon** gibi kelimelerle ifade edilen "**samsara**" dünyadaki doğum-ölüm-yeniden doğuş döngüsünü ifade etmektedir. Bu inanç sistemine göre öldükten sonra var olma ve ruhun bedenden ayrı olduğu fikri geliştirilmiştir.
- ❖ Hinduizm'de insan yaptıklarına göre, hayvan, bitki, insan veya tanrı şeklinde tekrar doğmaktadır. Bu nedenle her Hintli, tekrar dünyaya geleceği hayatının daha iyi olması için, güzel davranışlar sergilemeye gayret eder. İşlediği kötülükler sebebiyle bitki veya hayvan olarak dünyaya gelmekten çekinir.
- ❖ **Nirvana (mokşa):**Kurtuluşa ulaşır tanrı Brahma ile bütünleşmedir.
- ❖ İbadet etme hakkı sadece Brahman, Kşatriya ve Vaisya kastlarına mahsustur. Kast dışında kalanlar ve et yiyenler mabetlere giremezler. Kadınlar, Vedaların ve ilahilerin okunduğu ibadetlere katılma hakkına sahip değildirler. Onlar, sadece ibadet maksadıyla yenilen yemekleri hazırlama ve tabakları temizlemekle görevlidirler.
- ❖ Hindular, sabahleyin güneş doğmadan önce, öğle vaktinde ve güneş battıktan sonra olmak üzere günde üç defa ibadet ederler. Şafak vaktinde kalkan bir kimse, öncelikle kutsal "**Om**" hecesini okuyarak ibadete başlar. Om; ilahi kuvvetle dolu, kutsal sırlı bir kelime olarak

- ❖ Budizm'de ferdî ibadet esastır. Budist dinî yapıları için yaygın şekilde kullanılan terim "Vihara"dır.

3.KONFÜÇYANİZM

- ❖ Çin'in yerli ve millî dinlerinden biri olan Konfüçyanizm, Konfüçyüs'ün öğretilerine dayanır. Konfüçyanizm, "önceki dönemlerden beri Çin'de var olan tabii dinin üzerine perçinlenmiş bir ahlak sistemi" olarak da tanımlanmıştır.
- ❖ **Kurucusu:**Konfüçyüs
- ❖ Konfüçyüs, öğretilerini bir tanrı fikrine dayandırmamış, ancak zamanındaki yaygın inanca da saygılı olmuştur. Çin'de yaygın olan ve "**Şangti**" diye adlandırılan yüce Tanrı inancı Konfüçyanizm'de de devam etmiştir.
- ❖ Mabet şenliği , tanrının doğum günü olup her yıl aynı günde kutlanır. Bugünde mabet, gece gündüz insanlarla dolup taşar. Halk davullar, çanlar çalarak ve çeşitli patlayıcılar atarak eğlenir. Yeni yılda mabetler, dinsel tasvirler ve evler temizlenir. Böylece
- ❖ pis ve kötü ruhların kovulmuş ve etkisiz hâle getirilmiş olduğuna inanılır.
- ❖ En meşhur Çin ibadet yerleri Pekin'deki imparatorluk mabetleridir.
- ❖ Konfüçyüs'e büyük bir bağlılık gösteren öğrencileri onun ölümünden sonra sözlerini toplamış, böylece kutsal metinleri oluşturmuşlardır. Bunlar, "**Beş Klasik**" ve "**Dört Kitap**" adı verilen iki koleksiyonda toplanmıştır.

kabul edilir.

- ❖ Mabet ve ev dışında uygulanan temel ibadet “kozmetik su” dan geldiğine inanılan **Ganj Nehri**’nde yıkanmaktır. Bu ibadetin, insanı günahlardan arındırdığına inanılmaktadır. Hindular, ruhun ölmezliğine inandıkları için ölülerini gömmezler.
- ❖ Ölenlerin cesetlerini yakarak küllerini kutsal kabul edilen Ganj Nehri’ne dökerler.
- ❖ **Yoga ve meditasyon** da Hinduizm’de önemli dinî ritüellerdendir.
- ❖ Hinduizm’de inek, yılan, maymun, fare gibi bazı hayvanlar kutsal kabul edilir. Ayrıca Ganj Nehri ve Meru Dağı kutsal olarak kabul edilmektedir. İnekler; yer, gök ve hava âleminin anası olarak görülür. Ayrıca ineklerin kesilmesi ve yenilmesi yasaktır.

4.TAOİZM

- ❖ Taoizm, Çin’de Lao Tzu (MÖ 604) tarafından kurulmuştur.
- ❖ Çin terminolojisinde Taoist mabetleri için “kung” (manastır veya saray), “kuan” (manastır mabedi) ve “miao” (mabet) kelimeleri kullanılır.
- ❖ Lao Tsu’nun iki kısımdan ve beş bin kelimededen ibaret bulunan “**Tao Te King**” (Yol ve Onun Gücü) kitabı bugüne kadar, bütün Taoizm düşüncesinin kaynağı olmuştur.

www.dindersi.com

	DİNİN ADI	ÇIKTIĞI YER	KURUCUSUNUN ADI	KURUCUSUNUN LAKABI	TANRI ADI	KUTSAL KİTABI	SEMBOLLERİ
HİNT DİNLERİ	HİNDÜİZM	HİNDİSTAN	-	-	BRAHMA -VIŞNU- ŞİVA	VEDALAR	
	BUDİZM	HİNDİSTAN	SİDDHARRTHA GOTHAMA	BUDDA	-	Tİ-PİTAKA	
ÇİN VE JAPON DİNLERİ	KONFÜÇYA- NİZM	ÇİN	KUNG-FU-TZU	-	TİEN	KLASİKLER(5 KLASİK, 4 KİTAP)	
	TAOİZM	ÇİN	LAO-TAN	-	TAO	TAO-TE - KİNG	

www.dindersisi.com